

Ραψωδία α (στίχοι 109-173)

1. Δομή

Βασικά κριτήρια για το χωρισμό σε ενότητες/σκηνές είναι: α. η αλλαγή τόπου , β. η αλλαγή προσώπων , γ. η αλλαγή προσώπων και δ . η διαφοροποίηση του χρόνου
Με βάση τα παραπάνω , μπορούμε να χωρίσουμε στις παρακάτω ενότητες/σκηνές:

1^η ενότητα :στίχοι 109-114 Η προετοιμασία της Αθηνάς

2^η ενότητα: στίχοι 115- 140 Η άφιξη της Αθηνάς στο ανάκτορο της Ιθάκης-Η θερμή της υποδοχή από τον Τηλέμαχο

3^η ενότητα: στίχοι 141-161 Η φιλοξενία της Αθηνάς

4^η ενότητα: στίχοι 162-173 Η είσοδος των μνηστήρων στο μέγαρο

Κάθε σκηνή μπορεί να περιλαμβάνει εικόνες που προκαλούν την αίσθηση στον αναγνώστη ότι βλέπει μπροστά του ό, τι περιγράφεται . Οι εικόνες μπορεί να είναι οπτικές-ακουστικές-οσφρητικές (ανάλογα με την αίσθηση που κινητοποιούν)

2. Αφηγηματικοί τρόποι

Οι αφηγηματικοί τρόποι που χρησιμοποιούνται στην ενότητα είναι η **αφήγηση** και η **περιγραφή**. Η οπτική γωνία της αφήγησης από πρωτοπρόσωπη ή δραματική (συμβούλιο θεών) γίνεται τριτοπρόσωπη , η οποία όμως περιέχει πολλά περιγραφικά στοιχεία .

Παράδειγμα: Ο ποιητής αφηγείται την υποδοχή της θεάς από τον Τηλέμαχο , ενώ περιγράφει και το χώρο(έπιπλα και αντικείμενα)

3. Ένας από τους τρόπους επικοινωνίας των θεών με τους ανθρώπους , σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής, ήταν η εμφάνισή τους με τη μορφή κάποιου συγκεκριμένου ανθρώπου (ενανθρώπιση). Η Αθηνά εμφανίζεται στον Τηλέμαχο με τη μορφή του Μέντη, που ήταν φίλος του Οδυσσέα , για να εμπνεύσει εμπιστοσύνη στον Τηλέμαχο , ώστε να ακούσει με προσοχή τις συμβουλές του.

4. Στοιχεία πολιτισμού

α. στοιχεία υλικού πολιτισμού

- ✚ ενδυμασία : σαντάλια
- ✚ ανάκτορο: εξώθυρα-αυλόπορτα , το μεγάλο δώμα
- ✚ έπιπλα: τραπέζι για φαγητό , θήκη για τα δώρατα, θρόνος, скаμνί για τα πόδια
- ✚ οικιακά σκεύη : κρατήρες , λαγήνι, λεβέτι, κούπες χρυσές , πλεχτά πανέρια
- ✚ χρηστικά αντικείμενα: τομάρια βοδιών, σφουγγάρια τρυπητά , ύφασμα μαλακό
- ✚ είδη διατροφής: ψωμί , κρέας , κρασί
- ✚ είδη οπλισμού: κοντάρι –δόρυ
- ✚ είδη ψυχαγωγίας: κιθάρα ,πεςσοί
- ✚ υλικά : ξύλο , χαλκός, χρυσός

β. κοινωνική και πολιτική οργάνωση, θεσμοί

- ✚ κοινωνική διαστρωμάτωση (κοινωνικές τάξεις): βασιλιάς –ευγενείς –δούλοι (από τη συμπεριφορά των μνηστήρων φαίνεται ο ξεπεσμός του θεσμού της βασιλείας στην ομηρική εποχή . Επίσης, η μεταχείριση των δούλων ήταν ανθρώπινη , θεωρούνταν μέλη της οικογένειας αλλά κατώτερα και βέβαια ο κύριος τους είχε δικαίωμα ζωής και θανάτου)
- ✚ συμπόσια
- ✚ **φιλοξενία** : ο θεσμός της πατροπαράδοτης ξενίας ήταν ιερός και ακατάλυτος . Τους ξένους προστάτευε ο ίδιος ο Δίας ως θεός της φιλοξενίας(Ξένιος Δίας). Η φιλοξενία ήταν λειτουργία θρησκευτική αλλά και κοινωνική και ήταν αναγκαία σε κοινωνίες , όπου δεν υπήρχαν καταλύματα και νόμοι για να προστατεύουν τους ταξιδιώτες και εμπόρους και στις οποίες οι ανάγκες της πληροφόρησης καλύπτονταν από τις ειδήσεις που έφερνε ο ξένος .

Η φιλοξενία περιλαμβάνει διαδοχικές ενέργειες που επαναλαμβάνονται σταθερά σε κάθε περίπτωση .Γι ' αυτό και μιλάμε για το **τυπικό της φιλοξενίας** ,το οποίο περιλαμβάνει τις παρακάτω ενέργειες :

1. εγκάρδια υποδοχή (με προσφώνηση και χειραψία με το δεξί χέρι) και πρόσκληση σε φιλοξενία . Αν ο ξένος έχει δόρυ , άρμα ή άλογα φροντίζουν να τακτοποιηθεί.
2. προσφορά λουτρού . Αφού οι δούλες λούσουν τον ξένο και τον αλείψουν με λάδι , τον ντύνουν με καθαρά ρούχα.
3. παράθεση πλούσιου γεύματος . Ο ξένος τοποθετείται σε τιμητική θέση και τον φιλεύουν με εκλεκτή μερίδα φαγητού και ποτού. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις διοργανώνονται προς τιμήν του ξένου γιορτές με μουσική ή αθλητικοί αγώνες
4. ερωτήσεις προς το φιλοξενούμενο (ποιος είναι , από πού έρχεται και τι θέλει)
5. ικανοποίηση του αιτήματος του ξένου
6. προσφορά διαμονής για όσες μέρες ζητήσει ο ξένος
7. αποχαιρετισμός με ανταλλαγή δώρων ως επισφράγιση της φιλίας από φιλοξενία , η οποία κληροδοτούνταν και στις επόμενες γενιές

5. Χαρακτηρισμοί προσώπων

Μνηστήρες:

- ✚ αργόσχολοι , τεμπέληδες , ζουν παρασιτικά και σπαταλούν ξένη περιουσία , άρα υβριστές.
- ✚ αγέρωχοι , δηλαδή ξιπασμένοι , αλαζόνες , υπερόπτες , φαντασμένοι
- ✚ αναιδείς , αγενείς , θρασεείς, ασεβείς
- ✚ ρηχοί, ανόητοι και άξεστοι
- ✚ ενοχλητικοί, αδιάφοροι με όσα συμβαίνουν γύρω τους

Τηλέμαχος:

- ✚ βιώνει παθητικά την άσχημη κατάσταση χωρίς να τολμά να αντιδράσει (άτολμος , αδύναμος)
- ✚ οραματίζεται την επιστροφή του πατέρα του , αφού πιστεύει πως μόνο αυτός θα μπορούσε να αποκαταστήσει την τάξη (ονειροπόλος , αδρανής , απαθής , βυθισμένος στις σκέψεις του)
- ✚ συμπεριφέρεται άψογα στον ξένο(ευγενικός , πρόθυμος να προσφέρει προστασία στον ξένο , άψογος οικοδεσπότης)
- ✚ βρίσκεται σε κακή ψυχολογική κατάσταση (απαισιόδοξος , απογοητευμένος , πικραμένος , στεναχωρημένος)

